

Begäran om skrivelse från regeringen inför EU:s vårtoppmöte

Sammanfattning

I betänkandet föreslås att riksdagen ska besluta om att inför EU:s toppmöte den 24–25 mars 2011 begära en skrivelse från regeringen med anledning av de initiativ och de förslag som presenterats i syfte att åstadkomma en förstärkt styrning och samordning av den ekonomiska politiken i EU.

I betänkandet finns 1 reservation (M, FP, C, KD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Reservation	7
Skrivelse inför EU:s vårtoppmöte (M, FP, C, KD)	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Skrivelse inför EU:s vårtoppmöte

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i betänkandet om en skrivelse inför EU:s toppmöte den 24–25 mars 2011 om förstärkt ekonomisk styrning och samordning inom EU.

Reservation (M, FP, C, KD)

Stockholm den 17 februari 2011

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Thomas Östros (S), Elisabeth Svantesson (M), Jennie Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Monica Green (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Annie Johansson (C), Marie Nordén (S), Anders Sellström (KD), Johnny Skalin (SD), Ulla Andersson (V), Jörgen Andersson (M) och Jonas Eriksson (MP).

Utskottets överväganden

Bakgrund

En samordnad strategi för finanspolitiska stimulanser under finanskrisen

När det under hösten 2008 blev uppenbart att den finansiella turbulensens effekter skulle komma att påverka EU-ländernas ekonomier markant enades Europeiska rådet på sitt toppmöte i december 2008 om en ekonomisk återhämtningsplan som bl.a. fastställde att medlemsstaterna och kommissionen tillsammans skulle genomföra stimulansåtgärder motsvarande ca 1 ½ % av EU:s BNP. På ett extra möte i mars 2009 betonade Europeiska rådet att medlemsstaterna måste respektera reglerna inom stabilitets- och tillväxtpakten och därför snabbt försöka återgå till långsiktigt hållbara offentliga finanser. Under den senare delen av 2009 låg fokus därför framför allt på att enas om principerna för hur EU:s medlemsstater skulle fasa ut de stimulansåtgärder som vidtagits under krisen, en s.k. exitstrategi, och för hur balansen i de offentliga finanserna skulle kunna återupprättas.

Förstärkt styrning och samordning av den ekonomiska politiken

I början av 2010 kom den grekiska skuldkrisen i dagen, vilket innebar påfrestningar på den finansiella stabiliteten i Europa. Förutom att en politisk uppgörelse nåddes om en tillfällig europeisk finansiell stabiliseringsmekanism under våren 2010 började också initiativ tas på EU-nivån för en ökad styrning och samordning av den ekonomiska politiken. Den s.k. van Rompuy-gruppen inrättades av Europeiska rådet på dess möte i mars 2010 med uppdrag att utveckla ett ramverk för krishantering på EU-nivå och se över hur budgetdisciplinen kunde stärkas i EU. Kommissionen presenterade sitt meddelande, KOM(2010) 250, om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken i maj 2010, vilket följdes upp av ett meddelande i slutet av juni 2010, KOM(2010) 367, som vidareutvecklade förslagen i det första meddelandet.

Bland förslagen från kommissionen fanns förslaget om en integrerad samordning av den ekonomiska politiken för EU, den s.k. europeiska termen. Den europeiska termen är en framåtblickande övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken som syftar till starkt övervakning av långsiktigheten i de offentliga finanserna och tillväxten som nu beslutats ska tillämpas fr.o.m. 2011. I den årliga tillväxtrapporten, KOM(2011) 11, har kommissionen gjort sin generella bedömning av EU:s ekonomiska och strukturella utmaningar.

När van Rompuy-gruppen presenterade sin rapport hade kommissionen redan presenterat sitt lagstiftningspaket som innebär den mest omfattande förstärkningen av den ekonomiska styrningen i EU och i euroområdet

sedan införandet av den ekonomiska och monetära unionen. Lagstiftningspaketet består av sex rättsakter: fyra förslag handlar om finanspolitiska frågor, däribland en genomgripande reform av stabilitets- och tillväxtpakten och två nya förordningar som ska säkerställa att framväxande makroekonomiska obalanser i EU och euroområdet upptäcks och hanteras på ett effektivt sätt. Europeiska rådet har vid flera toppmöten understrukit vikten av att rådet och Europaparlamentet ska ha nått fram till en överenskomst senast i juni 2011.

Under hösten 2010 började diskussionerna om att inrätta en permanent krismekanism. På Europeiska rådets möte i december 2010 enades stats- och regeringscheferna om att fördraget ska ändras så att euroområdets medlemsstater kan inrätta en permanent mekanism för att trygga den finansiella stabiliteten i euroområdet som helhet och som kommer att ersätta den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) och den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM). Det slutliga beslutet om en begränsad ändring i fördraget kommer att antas vid Europeiska rådets sammanträde i mars.

Det tysk-franska inspelet om konkurrenskraftspakt

Den 4 februari 2011 höll Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes president Nicolas Sarkozy en presskonferens där de presenterade ett förslag till konkurrenskraftspakt. Merkel och Sarkozy uttalade ett starkt stöd för euron som valuta och politiskt projekt. De föreslog att van Rompuy ska ges i uppdrag att utarbeta pakten till Europeiska rådet i mars så att den kan antas då och att även andra länder än euroländer ska bjudas in att delta i pakten. Vidare ska konkreta framsteg kunna visas inom ett år och man ska anpassa sig till den bästa medlemsstaten. I en bilaga till Europeiska rådets slutsatser från februari talas om att stats- och regeringscheferna i euroområdet och EU-institutionerna med utgångspunkt i den nya ramen för ekonomisk styrning kommer att vidta ytterligare åtgärder för att åstadkomma en kvalitativt ny samordning av den ekonomiska politiken i euroområdet för att förbättra konkurrenskraften. Europeiska rådets ordförande har fått i uppdrag att, i nära samarbete med kommissionens ordförande, genomföra samråd med stats- och regeringscheferna i euroområdets medlemsstater och återkomma med en rapport med konkreta metoder för det fortsatta arbetet. Europeiska rådets ordförande kommer att se till att stats- och regeringscheferna i intresserade medlemsstater som inte ingår i euroområdet involveras i processen.

Utskottets ställningstagande

Sedan den ekonomiska och finansiella krisen bröt ut 2008 har utskottet haft överläggningar och fått information från finansministern i EU-frågor vid många tillfällen. Överläggningarna har ofta handlat om frågor som är på väg att beslutas i rådet och där finansministern även har samråd i EU-

nämnden. Informationen kan ha handlat om förväntade kommissionsförslag eller om det ekonomiska läget i EU-länderna. Konkret har utskottet också gjort subsidiaritetsprövningar av olika lagförslag. Framför allt har det handlat om förslag inom finansmarknadsområdet som initierats på grund av krisen, men även lagstiftningsinitiativ om förstärkt ekonomisk samordning har subsidiaritetsprövats.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen ovan har arbetet inom EU de senaste åren präglats av att flera olika förslag och initiativ har förberetts i flera parallella spår samtidigt. Det har dessutom gjorts under mycket snäva tidsförhållanden. Europeiska rådet har t.ex. tryckt på för att de sex lagstiftningsförslagen inom området ekonomisk samordning som presenterades i september 2010 ska vara klara senast i juni 2011. Tiden för riksdagen att få insyn i och ta ställning till förslagen blir därför mycket kort, vilket utskottet anser är otillfredsställande.

Nu har Tyskland och Frankrike kommit med ett förslag om en s.k. konkurrenskraftspakt. Med ledning av den rapportering som finns från den gemensamma presskonferensen i början av februari kan denna pakt få vittgående konsekvenser för förutsättningarna för hela EU-samarbetet utan att en demokratisk förankring har gjorts. Att som det tysk-franska förslaget antyder skjuta sådana viktiga avgöranden till ett toppmöte med stats- och regeringscheferna utan en ordentlig beredning i de nationella parlamenten är inte försvarligt. Inte heller är det försvarligt att tunga aktörer driver en tydlig politisk agenda som innebär att EU-länderna går vidare in i en samordning som inte setts tidigare utan att en ordentlig beredning av frågan gjorts. Av det som kommit fram av förslaget antyds att steg tas mot ökad federalism där EU blandar sig i sådant som lönebildning och pensionssystem. Utskottet anser, mot bakgrund av det tysk-franska initiativet, att regeringen inte kan åka till toppmötet i Europeiska rådet i slutet av mars utan att klart ha deklarerat för riksdagen vad den svenska inställningen ska vara.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att regeringen återkommer till riksdagen i en skrivelse senast den 3 mars med en beskrivning av utvecklingen inom EU när det gäller de steg som tagits de senaste åren för en förstärkt styrning och samordning av den ekonomiska politiken och redogör för vilka konsekvenserna är för EU-samarbetet på det ekonomiska området. I skrivelsen ska regeringen också redogöra för sina ståndpunkter i sak när det gäller förstärkningen av den ekonomiska styrningen och samordningen och slutligen också kommentera hur den ser på det faktum att avgörande förändringar i EU-samarbetet initieras utanför den gängse processen inom EU. Särskilt bör regeringen beakta möjligheten för riksdagen att få insyn i och påverka sakfrågorna i EU-processerna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Skrivelse inför EU:s vårtoppmöte (M, FP, C, KD)

av Anna Kinberg Batra (M), Elisabeth Svantesson (M), Göran Pettersson (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Carl B Hamilton (FP), Annie Johansson (C), Anders Sellström (KD) och Jörgen Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag om tillkännagivande till regeringen om en skrivelse inför EU:s vårtoppmöte.

Ställningstagande

När det gäller de konkreta förslag som presenterats för att öka styrningen och samordningen av den ekonomiska politiken i EU är de svenska ståndpunkterna både väl kända, tydliga och väl förankrade i riksdagen.

De instrument som riksdagen, enligt 10 kap. riksdagsordningen, har till sitt förfogande för att kunna fullgöra sin uppgift som folkets främsta företrädare och kontrollant av regeringen fungerar väl. Statsråden i Finansdepartementet deltar regelbundet vid finansutskottets sammanträden för att informera och överlägga om aktuella EU-frågor inom utskottets område. Därmed kan utskottet nära följa och påverka bl.a. frågan om ökad styrning och samordning av den ekonomiska politiken.

I enlighet med riksdagsordningen samråder regeringen inför varje ministerrådsmöte (i detta fall Ekofinrådet) och EU-toppmöte med EU-nämnden samt åiterrapporterar till riksdagen och kammaren.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har det ålagts de nationella parlamenten att subsidiaritetspröva lagstiftningsakter, vilket medförde att utskottet redan tidigt kom in i förslagen om de sex lagstiftningsakter som nu förhandlas i rådet. Utskottet har också tagit ställning till kommissionens meddelande från förra våren om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken i ett utlåtande (2009/10:FiU40) med stöd av samtliga partier utom Vänsterpartiet. Genom den årliga skrivelsen om verksamheten i Europeiska unionen kan riksdagen också på ett övergripande plan följa EU:s utveckling och det ekonomiska samarbetet. Skrivelsen som behandlar 2010 ska enligt planen överlämnas till riksdagen i mitten av mars 2011.

Inför EU:s vårtoppmöte i mars 2011 kommer statsministern i sedvanlig ordning att samråda offentligt med EU-nämnden och åiterrapportera till kamraren. Utskottet planerar därtill en överläggning med finansministern efter Ekofinmötet i mars men före det nämnda toppmötet.

Det finns sammanfattningsvis flera effektiva instrument som riksdagen kan använda för att fullgöra sin uppgift i EU-arbetet. Förutom dessa vägar till insyn och inflytande finns, enligt riksdagsordningen, möjligheten till skyndsam kontroll av regeringen genom frågor, interpellationer och begäran om aktuell debatt i syfte att utröna och, vid behov, ifrågasätta regeringens syn på frågan. Då dessa väl etablerade former enligt riksdagsordningen för insyn, debatt och kontroll av regeringen hittills inte har utnyttjats fullt ut avvisar vi därför majoritetens begäran om en särskild skrivelse från regeringen.

När det gäller den s.k. konkurrenskraftspakten noterar vi att det ännu inte finns något konkret förslag. Dessutom har ett flertal andra medlemsländer uttalat tveksamheter om det tysk-franska initiativet.

Att begära en officiell svensk ståndpunkt på grundval av ett initiativ som cirkulerar i medierna är därför inte acceptabelt för oss. En begäran skulle även kunna förstås som att Sverige de facto, genom att ta officiell ställning i riksdagen, fortsättningsvis är berett att agera utifrån förslag inom EU som initieras på annat sätt än genom de ordinarie EU-processerna.

Mot bakgrund av detta anser vi att riksdagen ska avslå utskottets förslag om ett tillkännagivande till regeringen om en skrivelse inför EU:s vårtoppmöte.